

Vergaderjaar 2021–2022

35 092

Wijziging van de Wet windenergie op zee (ondersteunen opgave windenergie op zee)

33 561

Structuurvisie Windenergie op zee

L¹

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR KLIMAAT EN ENERGIE

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 juni 2022

Hierbij informeer ik uw Kamer over «het onderzoek naar aanlanding stroomkabel van windpark door Schiermonnikoog» (35.092; T03257), zoals toegezegd (d.d. 22 juni 2021) door de toenmalig Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat – Klimaat en Energie, naar aanleiding van een vraag van het lid Pijlman (D66), om de Eerste Kamer te informeren over het onderzoek naar aanlanding van de stroomkabel van een windpark door Schiermonnikoog. Per abuis is de Eerste Kamer niet tegelijkertijd met de Tweede Kamer geïnformeerd over het onderwerp.

Verkenning aanlanding wind op zee 2030

Vorig jaar (d.d. 2 december 2021) heeft de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat – Klimaat en Energie de Tweede Kamer, mede namens de Minister van Infrastructuur en Milieu, de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, geïnformeerd over het starten van ruimtelijke procedures voor het aan land brengen van windenergie van zee. Deze aanlanding gebeurt door middel van stroomkabels vanuit de in het aanvullend ontwerp Programma Noordzee 2022–2027² aangewezen windenergiegebieden. Met de ruimtelijke procedures wordt beoogd om 6 gigawatt (GW) aan windenergie in 2030 aan te landen en 4 GW eind 2031 te realiseren. Onderdeel van de ruimtelijke procedures is het Programma Aansluiting Wind Op Zee – Eemshaven (PAWOZ Eemshaven) dat de mogelijkheden voor toekomstige kabel- en leidingroutes vanaf de Noordzee naar de Eemshaven onderzoekt.

¹ De letter L heeft alleen betrekking op 35 092.

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/11/09/bijlage-aanvullend-ontwerp-programma-noordzee-2022-2027>

Programma aansluiting wind op zee – Eemshaven

Voor het aansluiten van windenergie van zee in de Eemshaven moet het kwetsbare Waddengebied doorkruist worden. Dit vraagt om een zorgvuldige en integrale belangenafweging. Het oorspronkelijk beoogde kabeltracé door Schiermonnikoog vanuit het windpark Ten noorden van de Waddeneilanden stuitte in 2021 op grote bezwaren van natuur- en milieuorganisaties en de omgeving. Naar aanleiding van deze bezwaren en de versnelde aanwijzing van extra windenergiegebieden³ voor de periode t/m 2030 heeft het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat in 2021 onderzoek⁴ laten uitvoeren naar mogelijke routes voor kabelverbindingen door de Waddenzee met zo min mogelijk impact. Uit dit onderzoek zijn zeven routes gedestilleerd. Samen met een achtste route, de «Oude Westereems route», vormen deze routes het startpunt voor PAWOZ Eemshaven⁵.

PAWOZ Eemshaven is een tweejarig programma (instrument onder de Omgevingswet) waarin de routes voor aansluiting van de toekomstige windparken samen met de omgeving nader onderzocht en uitgewerkt worden om uiteindelijk tot een Voorkeursalternatief te komen. Specifiek gaat het om de aansluiting in de Eemshaven van windenergie van het windpark Ten noorden van de Waddeneilanden (TNW) en het nieuw aangewezen windenergiegebied Doordewind. Samen zijn beide windparken goed voor 4,7 GW windenergie. Het streven is om deze parken uiterlijk eind 2031 met elektriciteitskabels aan te sluiten op het landelijke hoogspanningsnet. Daarnaast worden de mogelijkheden voor aansluitingen van elektriciteit en/of waterstof in de Eemshaven voor andere toekomstige windparken (na 2031) onderzocht in PAWOZ Eemshaven.

De behoefte aan duurzame energie in Groningen is groot, zoals onder andere onderschreven wordt in de Toekomstagenda Groningen. In de Toekomstagenda Groningen spreken Rijk en regio af om te investeren in de economische en duurzame ontwikkeling van de regio. De realisatie van windenergie op zee en aansluiting in Eemshaven zijn hier nadrukkelijk onderdeel van zodat de regionale industrie tijdig kan verduurzamen. Daarnaast draagt dit bij aan het behalen van de nationale klimaatdoelstellingen en het minder afhankelijk worden van energie uit Rusland.

In deze opgave zit echter een dilemma. Tussen de windparken in de Noordzee en Eemshaven ligt ook het waardevolle en kwetsbare natuurgebied (Natura 2000 gebied en UNESCO Werelderfgoed) de Waddenzee. Daarnaast wordt het gebied gekenmerkt door hoogwaardige landbouwgronden en het Eems-Dollard verdragsgebied. Dit is het grensgebied tussen Nederland en Duitsland in de Waddenzee waar verschillende scheepvaartroutes door lopen. Voor de vergunningverlening voor initiatieven in het Eems-Dollard verdragsgebied is Nederland afhankelijk van de Duitse autoriteiten. De benodigde verbindingen tussen de windparken op de Noordzee en de Eemshaven zullen dus gebieden moeten doorkruisen waar verschillende belangen samenkomen. Dit vraagt om een integrale afweging en een goede balans tussen maximale zorgvuldigheid én snelheid zodat we met de omgeving komen tot de meest optimale oplossing.

Op 28 maart jl. vond de startbijeenkomst PAWOZ Eemshaven op het provinciehuis Groningen plaats. Tijdens deze bijeenkomst hebben een

³ Kabinet verdubbelt productie windenergie op zee | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl

⁴ <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2021/10/Rapport-RHDHV-onderzoek-innovatie-doorkruising-Waddengebied-1-oktober-2021-VAWOZ.pdf>

⁵ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten/lopende-projecten/pawoz>

groot aantal betrokken partijen als natuurorganisaties, landbouworganisaties, de industrie en overheden hun verwachtingen en behoeften gedeeld met betrekking tot PAWOZ Eemshaven. Onder andere op basis van de oogst van de startbijeenkomst is het Voornemen⁶ en het Voorstel voor participatie⁷ gepubliceerd. Deze hebben van 15 april t/m 27 mei 2022 ter inzage gelegen voor reacties vanuit de omgeving. Op basis van de ontvangen reacties wordt het participatieproces voor de komende twee jaar verder vormgegeven.

De vervolgstap is het opstellen van een concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (c-NRD) in de tweede helft van 2022, waarin wordt beschreven wat onderzocht wordt (welke routes en met welke technieken) en tot in welk detail. Vervolgens wordt een plan-milieu-effectrapport (waarin de milieueffecten worden beschreven) opgesteld en een Integrale Effecten Analyse (waarin naast de milieueffecten ook de effecten op de omgeving, techniek, kosten, landbouw en de toekomstvastheid meegenomen worden) uitgevoerd.

Afronding en vaststelling van PAWOZ Eemshaven is voorzien eind 2023/begin 2024. Het resultaat van het programma is een kaart met daarop de routes die het beste aan de uitgangspunten en belangen voldoen en daarom gebruikt worden voor het starten van projectprocedures voor de 4,7 GW windenergie. Daarnaast laat de kaart zien of en op welke routes er nog ruimte is voor toekomstige kabels (voor elektriciteit) en leidingen (voor waterstof) na 2031.

De Minister voor Klimaat en Energie,
R.A.A. Jetten

---

⁶ Voornemen – PAWOZ-Eemshaven (rvo.nl)

⁷ Voorstel voor participatie – PAWOZ-Eemshaven (rvo.nl)